WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 121. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 25-го ЧЕРВНЯ (JUNE) 1960 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 121. VOL. LXVII.

ПАЛАТА ПРИЙНЯЛА ПРОЄКТ ПРО ЛІКАРСЬКУ ДОПОМОГУ СТАРШИМ

ОДНОЧАСНО ВОНА ВІДКИНУЛА ПРОПОЗИЦІЮ ЗБІЛЬШИТИ „ПШЕНИЧНИЙ" ПАРИТЕТ

Вашингтон. — Палата Репрезентантів 23-го червня більшістю 380-ох до 23-ох голосів прийняла законопроєкт про лікарську допомогу старшим віком особам. Велика більшість в обороні цього проєкту свідчить про те, що не було поважного числа конґресменів, які виступили б в обороні найдалійдучого проєкту демократичного конґресмена Форранда з Ровд Айленду, згідно з яким всі особи у віці понад 65 років, які є членами соціяльного забезпечення, мали б діставати повну безплатну лікарську і шпитальну опіку на випадок недуги. Проти цього проєкту виступив уряд і консервативні члени Конґресу, які бояться так званої „соціяльної медицини", і які є проти примусового користання з безплатної лікарської допомоги всіх пенсіонарів, без огляду на те, чи вони її потребують. Ліберальні члени Палати потішаються тим, що Сенат зможе ще дещо злібералізувати проєкт Палати, коли в найближчому тижні почне над ним працювати. Провідник демократів в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон давніше заявлявся за ширшу допомогу старшим особам, і ліберальніші конґресмени рахують на те, що йому вдасться поважно змінити проєкт Палати. Джансон стоїть за те, щоб допомога на лікування старшим особам відбувалася таки в рямках соціяльного забезпечення. За проєктом в Палаті голосувало 244 демократи і 136 республіканців, а проти було 16 демократів і 7 республіканців. Згідно з прийнятим Палатою Репрезентантів законопроєктом, федеральний уряд і стейти мали б видавати річно 325,000,000 на допомогу в лікуванні хворим особам у віці понад 65 років, коли б вони не могли самі себе лікувати внаслідок недостачі фондів. Федеральний уряд давав би по 165,500,000 річно, а стейти по 159,500,000 долярів. Того самого дня 23-го червня Палата більшістю 236-ох до 170-ох голосів відкинула проєкт збільшити паритет в допомозі фармерам за пшеницю з теперішніх 75 відсотків до 85%. В тому самому проєкті відкинено також пропозицію зменшити посівну площу під пшеницю на 20 відсотків. Паритет — це викалькульована ціна на пшеницю таким способом, щоб фармер мав відповідний прибуток у відношенні до того, що його коштує продукція цієї рільничої культури. Рішення Палати свідчить про те, що майже немає виглядів, щоб ще на цій сесії Конґрес міг прийняти будь-який законопроєкт в „пшеничній" програмі, яка є головною проблемою в оздоровленні фармерства. В урядових магазинах є 1,300,000,000 бушлів пшениці, а цьогорічні жнива додадуть до тих запасів нових 200,000,000 бушлів. Конґрес ніяк не може ухвалити якийсь законопроєкт, який міг би зліквідувати оті великі запаси пшениці.

Стівенсон вимагає, щоб обидві партії вилучили Хрущова з виборчої кампанії

Адлей Е. Стівенсон

Вокіґон, Ілл. — У промові виголошеній на зібранні Іллинойської Адвокатської Асоціяції Адлей Е. Стівенсон заявив, що обидві партії, і демократична і республіканська повинні вилучити Хрущова з виборчої кампанії 1960 року. Метою втручання Нікіти Хрущова у справу кандидатур на президента є, на думку Стівенсона, слабість і роз'єднання Америки. Національні вибори є американською внутрішньою справою і вони повинні такими залишитися. „Я не знаю — казав Стівенсон — чи Хрущов хоче допомогти у виборі Ніксона чи ні і я про це не дбаю. Так же само я не знаю, чи Хрущов хотів допомогти демократам, коли він ще так недавно прославляв Айзенгавера — і мене це теж не турбує". Підкреслюючи що вдержування взаємин з Москвою є найтяжчим із завдань, що перед ними стояла будь-яка держава, Стівенсон вимагав, щоб у виборчій кампанії обидві партії критикували свої помилки в спосіб достойний вільних людей. Стівенсон певний, що ніхто з демократичних і республіканських провідників не є симпатиком комунізму. Одні і другі є глибоко затривожені визовом совєтської системи для американського способу життя і загрозою війни для самого життя.

Гертер домагається зменшити кубинську цукрову квоту

Вашинґтон. — Державний секретар Крістіян А. Гертер, зізнаючи в Рільничій Комісії Палати Репрезентантів, заявив, що уряд погоджується на те, щоб ступнево зменшувати ту цукрову квоту, яку ЗДА річно купують від кубинського уряду. Гертер казав, що треба редукувати ту квоту, щоб поволі унезалежнитися від кубинського експорту, який починає бути непевним, бо внаслідок економічної політики Кастра готова зменшитися продукція цукру на Кубі. Голова комісії конґресмен-демократ Гаролд Д. Кулі заявив, що Комісія, мабуть ухвалить повновласті для Президента, який зможе зредукувати кубинську цукрову квоту тоді, коли Конґрес не буде працювати. В Комісії була гаряча дискусія, в якій деякі конґресмени виступали проти того, щоб ЗДА купували цукор від кубинського уряду, даючи Кастрові премії за його комунізм. — В Мехіко Сіті, Мехіко, противники режиму Кастра, кубинські еміґранти, видали маніфест, в якому закликають до боротьби проти теперішнього режиму на Кубі і до загальних виборів, які мали б відбутися до 19 місяців після повалення уряду теперішнього прем'єра.

Кастро погрожує конфіскатою усіх американських підприємств на Кубі

Гавана, Куба. — Кубинський прем'єр Фідель Кастро, промовляючи в рямцях однієї з радіових програм загрозив, що кубинський уряд буде змушений перейняти всі американські підприємства на Кубі, якщо З'єдинені Держави Америки будуть намагатися здійснити пляновану ними, як заявив Кастро економічну аґресію супроти Куби. Революція, казав далі Кастро, дозволила на дальше існування багатьох американських підприємств, але так же само в майбутньому вони можуть перестати існувати. В обличчі економічної загрози Куба не залишиться пасивною і кубинський уряд знатиме, як протидіяти аґресії ЗДА. Режим Кастра, як оцінюють американці, досі сконфіскував або вивласнив яку третину інвестицій на Кубі, що сягають суми одного більйона долярів. Американську загрозу скасувати імпортову цукрову квоту Куби і припинити цим експорт ккбинського цукру до ЗДА Кастро назвав ударом ножа у хребет і змовою, спрямованою на те, щоб позбавити Кубу кредитів і пального.

Вартість заморських баз ЗДА залежить від військових і політичних умовин

Вашинґтон. — У зв'язку з останніми заворушеннями в Японії, зверненими проти японсько - американського пакту, що дозволяє Америці на морсько - летунські бази, як теж у зв'язку з формальною вимогою скасування всіх закордонних баз у новому совєтському пляні міжнародного роззброєння, у Вашинґтоні переведено знову наради над проблемою закордонних військових баз. За часописними інформаціями, базою становища ЗДА в цій справі все ще є т. зв. рапорт Франка Неша з 1957 року, колишнього асистента секретаря оборони для справ міжнародної безпеки. Він ствердив необхідність для військової стратегії ЗДА існування заморських баз, але водночас вказав на потребу пливкости відношення в цій справі з уваги на дипломатичні трудноші з різними державами. Внаслідку отаких політичних змін ЗДА погодились на ліквідацію своїх баз в Марокко і в Еспанії та на відкликання з Японії всіх суходільних військ а залишення лише фльоти й летунства. Секретар оборони Томас Гейтс, запитаний недавно, чи Америці конче треба всіх її теперішніх баз, відповів: „в с і" — це велике слово".

Українці в Саскачевані здобули п'ять посольських мандатів

Саскатун, Саск. — У виборах до леґістратури в канадійській провінції Саскачеван, що відбулися дня 8 червня ц. р. вийшла переможцем урядова партія ССФ, здобуваючи 256.757 голосів і 41 мандат. Друге місце зайняли ліберали із 206.236 голосами і 33 мандатами. До провінційної леґістратури були вибрані такі посли українського роду: в окрузі Канора перевибраний Олекса Кузяк, (міністер) ССФ. Він здобув 2,786 голосів; в окрузі Кумберленд перевибраний В. Березовський, ССФ. Він дістав 1819 голосів; в окрузі Гамболдт перевибрана популярна п-і Марія Беттен, ліберал, по фаху адвокат. Вона дістала 3,718 голосів; в окрузі Редберрі вибраний перший раз Михайлюк, ССФ. Цю округу репрезентував Вернард (Бронислав) Корчинський, який перепав ледве 160 голосами. Михайлюк дістав 2,164, Корчинський, ліберал, 2,004, консерватист Долинний 712, соціял кредитовець Бюкерт 381; в окрузі Медов Лейк вибраний на посла Мартин Семчук, кандидат партії ССФ. Здобув 1679 голосів.

Південно-корейський президент поручав Айзенгаверові обережність щодо Японії

Суель. — Тимчасовий президент Південної Кореї Гуг Чунг у нараді з президентом з Айзенгавером під час відвідин цього останнього в Сеулі в минулому тижні — радив ставитись в політиці до Японії з більшою рішучістю, як досі, якщо ця політика хоче мати успіхи в боротьбі проти зросту комуністичних і пацифістичних сил в Японії. Гуг Чунг покликався при тому не тільки на власну думку, але й на такі самі погляди всіх вільних народів на азійському Сході, що знають японців і далеко-східні відносини. Президент Гуг Чунг звернув увагу президентові Айзенгаверові на факт, що З'єдинені Держави до цього часу взагалі легковажили собі гін японців у сторону невтралізму і нічого плянового не діяли, щоб тому гонові протиставитись. Південно-корейський діяч перестеріг, що перемога „невтралістів" в Японії булаб насправді перемогою Москви і Пейпінгу і завдала б страшенний удар справі оборони цілого тихоокеанського обширу проти наступу комунізму. Щойно тепер південно-корейська преса виявила ту частину розмови між президентом Айзенгавером і тимчасовим президентом Південної Кореї.

В Парижі й Альжирі не знають, коли і як почнуться переговори з партизанами

Париж. — Однаково у французьких політичних колах, як серед французьких колоністів в Альжирі панує повна дезорієнтація щодо заповіджених переговорів з керівниками 5-літньої партизанської війни, веденої альжирськими арабами проти французької адміністрації. По-перше, не відомо, коли прибуде та делеґація до Парижу і яким шляхом. Її мав попередити приїзд її посередника, члена французької адвокатської палати, Ахмеда Бумендджела. Однак поки ще почнуться ділові переговори, треба з'ясувати й узгіднити цілу низку спірних питань. Ось так, приїздить голова і члени революційно - екзильного тимчасового уряду Республіки Альжиру, що його не визнає Франція, яка ставиться до Альжиру все ще, як до своєї провінції. Ці арабські делеґати хочуть переговорювати про ґарантії для плебісциту в Альжирі, а французи визнають за ними тільки мандат до переговорювання про припинення збройних дій в Альжирі. Арабська делеґація вважає себе репрезентантом всього арабського автохтонного населення в Альжирі, а Французи вбачають в ній лише репрезентацію одної націоналістично - революційної організації.

Китайські комуністи перечать Хрущову щодо інтерпретації Маркса-Леніна

Гонґ Конґ. — Комуно-китайська преса обмежилась до подання в одному реченні факту виступу Хрущова на третій конференції румунських комуністів в Букарешті, широко зате зреферувала промову китайського комуніста Пенґ Чена, який твердив, що у взаєминах з „капіталістичними імперіялістами", під категорію яких підходять взагалі всі не-комуністи, треба стосувати політику „боротьби", бо — мовляв — поки існують капіталістичні держави, війни є неминучі." Комуно китайська преса повторює цю тезу і далі розвиває її, тавруючи всіх „ухильників". Пенґ, який є посадником Пейпінґу і членом комуно-китайського Політбюра, покликувався на московську декларацію з 1957 року, в якій сказано було також, що „поки існує імперіялізм, існує завжди податливий ґрунт для воєн". Не називаючи за іменем Хрущова, орган комуно-китайської партії „Єнмін Іґпао" таврує „капітулянтів в ім'я миру", а в новій атаці проти югославського Тіта, той часопис запитує: „Чи маємо вірити в народи різних країн, чи в імперіялістичні уряди?" В західн. пресі думки про цю теоретично - ідеологічну розбіжність між Москвою і Пейпінґом — поділені: одні вважають, що це поважна різниця поглядів на шляхи дальшої політики і тактики, інші легковажать той спір, який не матиме впливу на найтісніший військово-політичний союз між Москвою і Пейпінґом і їх спільне скоординоване змагання до тієї самої цілі, якою є заволодіння світом.

Митрополит Йосиф Сліпий відмовився виїхати закордон

Едмонтон, Канада. — Місцевий часопис „Українські Вісті" з дня 13 червня подав повідомлення такого змісту: „Коло митр. Кир Йосифа Сліпого далі все, як було раніше. Стан його здоров'я трохи покращав, — повідомляє лист з СССР, написаний на початку червня. Автор листа, напевно, знав би і повідомив би про звільнення Митрополита, якщо б це було сталося. В одній українській газеті в ЗДА вміщено вістку, одержану з Польщі, про звільнення Кир Йосифа. Ця чутка є тільки здогадом, який потребує підтвердження. Вістка про звільнення, можливо, виникла з того, що декілька місяців тому совєтський режим, справді, запропонував митр. Йосифові звільнення, якщо він виїде за кордон. Митрополит Кир Йосиф виїхати не погодився."

Євген Лазор, талановитий український журналіст, помер нагло в Торонті

Торонто. — В суботу 18-го червня тут помер нагло від удару серця талановитий український журналіст, колись активний член підпільного українського визвольного руху в Західній Україні, сл. п. Євген Лазор, проживши 44 роки та осиротивши дружину Калину і троє дітей. Похорон відбувся 2--го червня. Сл. п. Євген Лазор походив зі Львова а до Канади приїхав із европейського табору втікачів. ропейського табору втікачів. Деякий час проживав у Вінніпеґу, де й одружився з п-нею Калиною Кандибою, вдовою після вбитого німцями д-ра Олександра Кандиби-Єльжича. В Вінніпеґу переїхав до Торонта, де набув малу крамницю і крім того працював в одній з українських фірм продажу реальностей. Сл. п. Євген Лазор мав багато приятелів і знайомих, що відчують глибокий жаль по його передчасній втраті. Перед війною поміщував малі фейлетони в „Ділі".

РАДА БЕЗПЕКИ ОН СКАЗАЛА ІЗРАЇЛЕВІ ПЕРЕПРОСИТИ АРҐЕНТИНУ ЗА АЙХМАНА

Генрі Кебот Ладж

Об'єднані Нації. — У четвер 23 червня ц.р. Рада Безпеки Об'єднаних Націй закінчила дводенні наради над скаргою Арґентини проти Ізраїлю за насильне схоплення з її території нацистського злочинця Адольфа Айхмана. Рада Безпеки прийняла резолюцію, в якій ствердже, що коли б такі акти, як оцей з денного порядку нарад, повторювались, то вони, порушуючи суверенні права держави і створюючи через те міжнародне напруження, могли б загрожувати мирові і безпеці. У другій точці резолюції закликається Ізраїль зробити „відповідні репарації" супроти Арґентини згідно з міжнародним правом і чартером Об'єднаних Націй. За цісю резолюцію голосувало 8 держав, стримались Совєти і Польща, а Арґентина, як заінтересована країна, не мала права голосувати. Що таке „відповідні репарації" — на засіданні Ради Безпеки ніхто докладно не сказав, дармащо ізраїльський міністер закордонних справ Ґольда Маєр зараз у першому дні нарад Ради Безпеки, коли тільки та резолюція була зголошена, зажадала виясненя її змісту. Коли совєтський делеґат Аркадій Соболев поставив просто запит арґентинському делеґатові Маріо Амадео, чи Арґентина настоює, щоб Ізраїль повернув Айхмана, то Амадео не відповів „так" ані „ні", лиш дав викрутну відповідь. Зате американський делеґат, амбасадор Генрі Кебот Ладж дав поза засіданням інтерпретацію прийнятої резолюції в тому сенсі, що Ізраїль має перепросити Арґентину. Представник Арґентини заявив, що справа „відповідних репарацій" залишається до узгіднення між Арґентиною і Ізраїлем. Таким чином справу того спору, що наробив великого шуму у світі, поладнано так, що — фактично — Айхман залишається в Ізраїлі, де він стане перед судом за свої злочини. Делеґати Франції і Польщі, себто двох країн, які безпосередньо зазнали на собі жорстоку руку нацистського правління, оспорювали вимогу Арґентини, щоб Ізраїль повернув до неї Айхмана. У часописах появилась була непотверджена вістка, що між Ізраїлем і Арґентиною дійшло до тихої згоди, що Ізраїль формально „поверне" Айхмана арґентинській амбасаді в Ізраїлі, але зараз-же Арґентина видасть Айхмана Ізраїлеві, як воєнного злочинця. — Хоча арґентинський президент Артуро Фрондізі раніше стояв на принциповому становищі, що він не стрінеться з ізраїльським прем'єром Бен Ґуріоном, поки той не перестане згори твердити, що Айхман мусить залишитись в Ізраїлі, — тепер буцім-то схильний зустрінутись з Бен Ґуріоном. Бен Ґуріон перебуває тепер в Голляндії, а Фрондізі поїхав з Італії до Франції і буде в Бельгії, ото ж зустріч між тими двома державними мужами технічно цілком можлива. У столиці Західної Німеччини Бонні оприлюднили, що Арґентина погодилась на видачу дра Йозефа Менґеле, який був лікарем в страхітливому таборі в Освєнцімі (Авшвіці) і помагав активно нацистам винищувати жидів рафінованими методами. Німецькі власті арештували близького помічника Айхмана, Вільгельма Коппе.

На Женевській конференції роззброєння ніхто не хоче брати слово

Женева. — На засіданні 10-членної Женевської конференції роззброєння у минулу середу 22 ц. м. сталась подія без прецеденсу в міжнародньому житті. Головуючий в той день комуно-чеський делеґат Ірі Носек даремне звертався до приявних делеґатів десятьох держав, щоб котрий із них забрав слово. Коли після кількох таких закликів ніхто не зголосився — він закрив засідання. Ця конференція триває вже від 15 березня. Голова американської делеґації Фредрік Ітон перебуває на нарадах з керівними американськими чинниками у Вашинґтоні й тому інші західні делеґати, чекаючи на його приїзд, не хочуть вихоплюватись з власними заввагами. Знову ж комуністи свідомо протягають наради до осени, щоб могти тоді заявити, що конференція невдачна і справою мусять зайнятись назад Об'єднані Нації. По лінії цієї тактики 5 комуністичних держав - учасників Женевської конференції проголосили зараз після того компромітуючого засідання у минулу середу заяву, в якій вони закидають Заходові, що він „саботує" Женевську конференцію. Проти тієї заяви 5 західних держав рішуче застереглись на засіданні 23 червня ц. р.

Президент в понеділок звітуватиме в радіо про подорож на Далекий Схід

Гонолюлю, Гаваї. — Президент Айзенгавер відпочиває на Гаваях і в суботу, або в неділю вернеться до столиці. 23-го червня він розмовляв телефонічно з віце - президентом Ричардом М. Ніксоном і з державним секретарем Крістіяном А. Гертером, і з ними обговорював зміст своєї 30-мінутової промови, над якою він працює на Гаваях і яку має виголосити в понеділок 27-го червня на радіових стаціях від 7:30 до 8-ої години ввечорі за східнім літнім часом. Пресовий секретар Джеймс С. Гаґерті заявив журналістам, що Президент знає про те, що деякі демократи критикують його за те, що він збирався відвідати Японію, але Президент здивований цією критикою і розважається нею, бо деякі теперішні критики 8 днів перед виїздом Айзенгавера на Далекий Схід заявляли, що це була б „катастрофа", коли б Президент відклав поїздку до Японії.

Конґрес ухвалив пенсії своїм членам по $ 18,000 річно

Вашинґтон. — Конґрес прийняв новий законопроєкт, який лібералізує давніший закон при визначуванні пенсій та при зараховуванні праці в Конґресі до пенсійних років, коли колишні члени Конґресу працюють в іншій урядовій службі. Цей закон відноситься також до урядовців Конґресу. Новий законопроєкт не змінює статусу тих членів Конґресу, які мають 60 років життя і які були членами Конґресу принаймні 30 років, бо вони і тепер зможуть діставати найвищу пенсію у висоті 18,000 дол. річно, коли не будуть членами Конґресу. Сенат цей проєкт прийняв [illegible] 5-го травня, а Палата одноголосно прийняла 22-го червня, і тепер його вислано до підпису Президента. Новий закон не робить жадних змін в тих вкладках, які члени Конґресу платять у висоті 7.5 відсотка від своїх 22,500 дол. річних платень.

В АМЕРИЦІ

● **Княжна Монако,** колишня фільмова американська зірка Ґрейс Келлі, разом із своїм чоловіком князем Рейнієром Монако, прибула до Филаделфії, Па., на похорон свого батька В. Келлі, який помер після операції пістряка. Похорон відбувся в п'ятницю 24-го червня.

● **Виконний директор** Дослідного Інституту Америки Ліо Черни заявив, що СССР є „більше уразливий" під багатьма оглядами як ЗДА, бо совєтська економіка становить тільки половину американської.

● **Нюйоркський комітет** „Стівенсон — кандидатом на президента" вже зібрав 250,000 підписів під петицію, щоб Номінаційна конвенція найменувала Адлея Е. Стівенсона на кандидата на президента. Почесним головою цього комітету є пані Ф. Д. Рузвелт.

● **Амерікен Френдс Сервіс Комітті** у Филаделфії (організація квейкерів) і Комітет Молодечих Організацій в СССР є організаторами міжнародного семінара, який відбудеться у серпні в Ленінграді, СССР, який має на цілі зблизити молодь ЗДА і СССР та поліпшити американсько-совєтські взаємини. В 1961-му році подібний семінар має відбутися у ЗДА під опікою Організації Квейкерів. 12 членів буде із ЗДА, а 8 із інших держав, вибраних американцями. Стільки ж буде із СССР і висланих комуністами із країн сателітів.

● **2,000 делеґатів** на конвенції Америтканської Баптистської Асоціяції в Кензас Ситі, Кензас, одноголосно прийняли резолюцію проти того, щоб католик був найменований на кандидата на. президента. В резолюції говориться, що „жадний чоловік не може бути одночасно льояльним до ЗДА і Ватикану. Католицизм є щось більше як релігія. Ватикан — це політична держава". Асоціяція має 600,000 членів в 3,000 парофіях.

Українська Хроніка

● **Одинадцята Зустріч-Здвиг Українців Канади і Америки** відбудеться в Торонті, на Площі Канадської Національної Виставки („Ексгибишн" біля „Бенд Шел", у неділю 26 червня ц. р. Сьогорічний Здвиг буде національною маніфестацією в поклоні Головному Командирові УПА ген. Романові Шухевичеві - Чупринці, що згинув 5-го березня 1950 року. Зустріч почнеться біля год. 11-ої ранку польовим Богослуженням на площі біля Венд Шел. Співатиме чоловічий хор СУМ „Прометей" під управою проф. Лева Туркевича. В офіційній частині маніфестації, яка розпічнеться біля години 3-ої пополудні, промовлятимуть визначні українські громадські діячі та представники канадійського політичного світу.

У СВІТІ

● **Папа Іван XXIII** призначив американського архиєпископа Мартина О'Коннора, колись із Скрентону в Пенсилвенії, що є тепер ректором Понтифікальної Північно - американської Колеґії в Римі, — шефом для пресових зв'язків на проєктованому Вселенському Соборі.

● **На з'їзді африканських держав** в Аддіс Абеби в Етіопії пропаґовано думку, щоб застосувати супроти Південно-африкнаського Союзу, де біло-націоналістичний уряд веде радикальну сеґреґаційну політику з відмовленням чорним автохтонам всіх політичних прав, — повний бойкот: не вести з ним ніякої торгівлі, не купувати його товарів та не давати його кораблям і літакам ніяких удогіднень в портах і на летовищах африканських країн. Африканські мурини заповідають, що в реакції на політику білих в Південній Африці прийде повне винищення білих у тій країні.

● **На Кипрі** поступили вперед переговори між Англією і кипрськими греками та турками щодо англійських військових баз і їх адміністрації. Сподіваються, що на 1-го серпня буде визначений новий термін проголошення того середземноморського острова самостійною державою. Це буде ще один член Об'єднаних Націй.

● **У Західньому Берліні,** на Конґресі культурного миру, промовляв м. і. колишній амбасадор ЗДА в СССР, Джордж Кеннан. Він твердив, що найбільшим лихом західньо - европейських держав не є їх страх перед Совєтами, тільки брак віри у власні сили. Кеннан поручає, як лік проти західнього почуття меншевартости — конфедерацію держав.

● **Японські продуценти** дитячих іграшок, що їх найбільшим ринком збуту є Америка, є стурбовані погіршенням торговельних взаємин із ЗДА внаслідку останніх протиамериканських заворушень в Японії. Група японських фабрикантів впевняє в листі до президента Айзенгавера, що більшість японців є приятелями Америки.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St, Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates:: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сити і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

Оборона і проґрес

В середу 22-го червня ц. р. Америка зробила черговий крок та здобула новий успіх у теперішніх змаганнях за опанування космічних просторів, випустивши одною ракетою два нові штучні сателіти, обидва з іншим призначенням: один, що має завдання вдосконалити навіґаційну систему на Землі, а другий повинен дати нові інформації про радіяцію Сонця. Того самого дня і з тієї самої бази в Кейп Канаверал на Флориді випущено нову ракету „Атлас", з визначенням мети у віддалі 5,000 миль над Атлянтиком, що її ця ракета перелетіла, щоб перевірити та встановити траєкторію, себто вертикальну лінію, що її описує, як летить, куля чи гарматень.

Не входячи в доступні і зрозумілі тільки для фахівців деталі щораз то нових зусиль і досягнень в намаганнях опанувати і використати космічні простори, у зв'язку з останніми експериментами можна в першу чергу ствердити, що Америка веде їх дуже систематично і на довщу мету та здобуває цим тривкі і щораз більші успіхи. У цій ділянці вона має тільки одного конкурента — Совєтський Союз, але різниця у космічних змаганнях цих двох великодержав така велика і замітна, як велика і замітна є різниця в їхніх системах і цілях. Все, що досі Совєти зробили у цій справі, було виключно під знаком їхньої основної цілі: заволодіти світом. Усі їхні „спутніки", випродуковані і випущені в обставинах страшної нужди населення, мали за мету політичну пропаґанду і політичний шантаж, себто політичу і військову аґресію.

В цілком іншому аспекті веде свої космічні зусилля Америка. Вони є в першу чергу під знаком проґресу, що в теперішніх обставинах мусить відбуватись також під знаком національної оборони. Останні успіхи Америки в цій ділянці дозволяють на найкращі надії: хоч Совєти були перші, що випустили свого „спутніка", то вже сьогодні можна мати певність, що Америка матиме в цій справі останнє слово.

Новий договір з Японією

Доведення до кінця ратифікаційної процедури нового договору взаємної безпеки між ЗДА і Японією та обмін ратифікаційними грамотами у Токіо в середу 22-го ц. м. — за далекосхідним часом це був тоді там четвер — частинно зреґабілітувало в очах американського політичного світу японського прем'єра Нобусуке Кіші. Він виявив незрозумілу для західнього світу слабість у протидіянні комуністичним заворушенням, які довели врешті до відкликання відвідин Айзенгавера в Токіо і викликали цим велику радість в усіх комуністів у світі. Зате він виявив похвальну впертість і рішучість однаково в доведенні до підписання нового договору з Америкою, як і в його ратифікуванні.

Цей новий формальний етап в американсько - японських взаєминах властиво ні в чому не змінює існуючого від 10-ох років фактичного стану. Новий договір викликав тільки тому таку лють у Москві і Пейпінґу, що він потвердив на дальших десять років військово - політичний союз між ЗДА і Японією. Зрештою, у новому договорі є для японців кращі постанови, як були в попередньому з 1951-го року: це добровільна умова між двома рівними суверенними партнерами, яка гарантує Японії оборону збоку Америки, не зобов'язуючи Японії до такої самої оборони Америки, якщо ця остання буде заатакована поза японською територією, або заанґажується у війну поза Японією і без її участи. Японія дістає теж, хоч не формально, то фактично, право вета проти використовування Америкою її баз на території і водах Японії, проти будької третьої сторони, як теж проти надзвичайних змін щодо родів зброї і збільшення збройних сил на тих базах.

Але Москва і Пейпінґ у принципі є проти пов'язання Японії з Америкою та вільним Заходом. Їм вдалося позискати для себе настрої великої частини студентства, робітництва й інтелектуального японського світу, застрашити їх маривом нової війни внаслідку союзу Японії з ЗДА та заманивши здогадними користями з „неатральности". Пімстились тут і помилки первісної американської політики в Японії: продиктування до післявоєнної японської конституції заборони втримувати збройні сили та пропаґанда пацифізму, яка потрапила на податливий психологічний ґрунт і своїм вістрям звернулася проти її американських авторів. На цьому тлі йде тепер в Японії змагання політичних ґасел і течій, від висліду якого залежатиме й вислід найближчих — мабуть недалеких — парляментарних виборів. Обмін ратифікаційними грамотами між ЗДА і Японією є одним із межових стовпів на довгому й вибоїстому шляху холодної війни між Сходом і Заходом — цим разом у користь Заходу. Очевидно, що остаточно вартість нового союзного договору ЗДА й Японії можна буде оцінити щойно після довшого часу, не під першим враженням, а з історичної перспективи. Щойно майбутність викаже, чи він дійсно стане бар'єром проти комуністичної експанзії на Тихий океан.

„Гнучкість" Хрущова

Промова, виголошена Нікітою Хрущовим на 3-му з'їзді Комуністичної партії Румунії, що відбувається тепер у Букарешті, є характеристичним прикладом тих несподіваних стрибків і перевертів, з допомогою яких він намагається закріплювати свою позицію у кремлівському „колективному керівництві", розшарпуваному різними відосередніми тенденціями і концепціями.

Ще не цілих два тижні тому провідні совєтські органи „Правда" і „Совєтская Россия" обороняли здійснювану Хрущовим внутрішню і міжнародну політчку відкликом на Леніна і на його твір з 1920-го року, п. н. „Дитяча хвороба лівизни в комунізмі", використовуючи цей відклик для засудження усяких „лівих доктринерів і сектантів", які, мовляв, є „стращенно революційними" і уважають політику коекзистенції за відхід від позицій марксизму і ленінізму.

Тепер же в Букарешті на офіційному зборищі репрезентантів комуністичних партій різних країн, зокрема сателітних, Хрущов заявляє, що те, що говорив „великий Ленін" колись, не відповідає цілком зміненим історичним умовам, бо тези Леніна є перестарілі і їх не можна повторювати сьогодні за прикладом дітей, які виривають окремі букви і складають з них слова та речення. Зокрема, підкреслив Хрущов, не можна застосовувати тез Леніна про імперіялізм і неминучість воєнної розправи між комунізмом і капіталізмом до теперішнього часу і заперечувати ними конечність... мирної коекзистенції з іншими суспільно-політичними системами і можливість перемоги соціялізму без війни. Отже, коротко кажучи, з Леніним чи без Леніна, але коекзистенцію з капіталістами Хрущов таки рішений продовжувати.

Покликування на Леніна і водночас заперечування його тез для теперішнього часу доводить правильність висловленого експертами від совєтського „комунізму" погляду, що ніякого марксизму ні ленінізму в Совєтському Союзі немає, а є тільки диктаторський режим, який усе вчення і Маркса і Леніна викручує то сюди то туди, використовуючи його виключно для утривалення своєї влади і для відсунення війни, яка, при теперішній оборонній перевазі Заходу, була б неминучим кінцем кремлівських самодержців і їх псевдо - соціялістичного режиму.

Зенон Стефанів

ЗАУВАЖЕННЯ ДО „ІСТОРИЧНОГО ПЕРЕЛОМУ"

Недавно вийшла книжка Н. Гірняка п. з. „Останній акт трагедії Української Галицької Армії". На зміст її складаються дві частини: 1) Українська Галицька Армія в союзі з большевиками та 2) а/ Четвертий Всеукраїнський З'їзд Рад у Харкові і б/ Червона Армія в Галичині (липень-вересень 1920 р.).

Автор цих рядків подав вже свої рецензійні замітки на ту книжку в 5 і 6 числах журналу „Голос Комбатанта".

Тепер хочу звернути увагу на статтю - післяслово до згаданої книжки п. з. „На історичному переломі", яку написав Юрій Лавріненко в доволі широкому об'ємі, бо аж на 9 сторінках.

Ціла стаття написана в такому особливому стилі публіцистичної софістики, а до того ще в безапеляційному і повчальному тоні, — що годі з нею полемізувати в цілому. Одначе для ілюстрації, дозволю собі навести деякі уривки та на які, як історик наших визвольних змагань, почуваюся до обов'язку дати відповідь.

Початок статті: „Книжка отамана Никифора Гірняка „Останній акт трагедії Української Галицької Армії" надовго зостанеться головним джерелом до історії ЧУГА. Можна припускати, що при теперішньому глибокому занепаді української політичної думки на еміґрації знайдуться такі мудрі голови, що осудять видання документальної книжки про те, як одна з найстійкіших, патріотичних і найдисциплінованіших формацій Української Армії — славетна УГА — перетворилася на Червону (ЧУГА) і вклала договір з радянським урядом...", а дальше: „Вивчення власного національного досвіду — не проста й не легка річ. *Про це свідчать гори виданої макулятури про українські визвольні змагання і факт, що досі маємо про них лище кілька більш-менш путящих книжок* (підкреслення моє). Тут треба культури, знання факів і чесного з ними поводження, треба великої мужности, щоб не злякатися що мудраґелі зацькують за викладену неприкрашену правду..."

Шановний Автор, видно, не читав з увагою книжку, до якої написав післяслово, коли називає її документальною. В ній немає, дослівно, жадного цитованого документу. Зрештою, самий же автор Н. Гірняк, у вступі пише так: „Внаслідок воєнних подій утратилися мої особисті записки і мій архів, а ще раніш пропали всі матеріяли про працю вінницького ревкому УГА: протоколи засідань, оригінал договору, укладеного між нами і большевиками, все листування, наші публікації-відозви, газети „Червоний Стрілець" і „Комуніст Прикарпаття", накази, інструкції та розпорядження Ради Наркомів Галицької Соц. Рад. Республіки. В процесі моєї праці довелося користуватися записками і спогадами моїх друзів..."

Одним словом, ні однісінького документу, — вся документація затрачена, а спогади і записки друзів, та ще й після 40 років від описуваних подій — не можуть бути документами для дослідника історії.

Юрій Лавріненко закваліфікував літературу про наші визвольні змагання як „гори макулятури". Належить великим дивом дивуватися, що визначний публіцист українського національного табору дозволив собі вжити такої погірдливої гіперболі.

Бібліографічний список окремих книжкових публікацій в українській мові про визвольні змагання значиться всього в 173 позиціях. В тому вже включені збірники військово- і воєнноісторичного змісту: річні альманахи „Червоної Калини", річники „Літопису Черв. Калини" та збірники „За Державність". Всі ті книжки, образово сказавши, можуть зміститися в одній — середньої величини шафі. З того щонайменше половина, зовсім недоступна на еміґрації, і треба сумніватися, чи п. Ю. Д. міг бути взагалі обізнаний перед виходом на еміґрацію з тією літературою. На питання, де ж саме ті „гори макулятури" — муситься відповісти — хіба що тільки в уяві автора. Не входимо глибше в його погляди щодо вартости тієї літератури, одначе, навіть і в країні, де панує цілковита свобода слова і переконань, — обов'язують певного рода нормативні правила висловів.

При цьому згадаю, що до вибуху 2-ої світової війни була друкована в „Літописі Ч. К." дуже докладна бібліографія джерел до визвольних змагань, яку вів І. Ш. В ній охоплено все, що появилося в окремих виданнях та в статтях по різних журналах, часописах і збірниках. Маємо безумовно чимало військово-історичних книжок високої вартости.

Не визнається докладно п. Ю. Л. в складних перипетіях української революції і збройної боротьби за визволення в тій бурхливій добі. Він пише, наприклад, що „українські повстанці під командою Григорієва і Тютюнника, порвавши з Директорією, власними силами розбивають антанто - денікінських інтервентів, а після того повертають *під червоними* (підкрес. моє) прапорами проти сов.-російських окупаційних військ.

Отаман Григоріїв відмовив послуху Директорії в січні 1919 р. і переходить до большевиків, в травні 1919 р. зриває з ними та нав'язує контакт з Директорією в Кам'янці. У висліді таємних переговорів, — 12 липня 1919 прибуває до Жмеринки до реґулярного українського фронту, відбувши кількасоткілометровий рейд, — елітарна частина армії Григорієва — Херсонський Повстанський Кіш в силі коло 4,000 бойовиків, — уніформованих, добре виряджених і озброєних, а що найголовніше, здисциплінованих. На той час це була найбільш рухома, а уживаючи сучасного назовництва, „моторизована" частина — вся на возах - тачанках. Тим загоном командував найближчий співробітник і начальник штабу військ Григорієва — отаман Юрко Тютюнник ,пізніше генерал-хор. Армії УНР. З цього загону зараз були створені дві реґулярні дивізії (5-та Селянська і 12-та Повстанча). В офензиві на Київ - Одесу разом з доданою 2-ою Січовою див. вони становили фронтову групу от. Тютюнника. От. Григоріїв був в липні 1919 р. підступно замордований махновцями на Херсонщині. Отож ті повстанці не „повертають" під червоними прапорами, але якраз під національними. В часі, про яку йде річ в книжці і до якої написане отсе післяслово, от. Тютюнник є командиром дивізії в славному Зимовому Поході української армії.

А дальше патетичний панеґірик: „І слава тим старшинам УГА й СС-ів, що не втекли від загрози смерти на еміґрацію слідом за своїм урядом, а зосталися рятувати вояцтво армії, що її 70% лежали хворі на тиф, рятувати від знищення власну українську збройну силу та шукати нових можливостей забезпечити тією силою смостійність України. *Історія давала їм ще один — єдиний шанс для цього — перетворитися в ЧУГА* (підкреслення моє). І хто ж може обвинувачувати їх, що вони той шанс не відкинули. Це був той Рубікон, на якому кінчалась доба УНР і починалась доба УССР...".

Читач, незорієнтований в нетрах подій тієї доби, винесе враження, що не втекли на еміґрацію тільки одинокі рятівники із вінницького ревкому. З президентом Петрушевичем виїхали за кордон дослівно шістьох старшин з його найближчого оточення. Позатим всі старшини залишились в УГА. Особливо ж лінійне старшинство невмирущої ґвардії Галицької Землі перейшло, поруч із рядовим стрілецтвом, свій славний бойовий шлях від Львова до Києва та жертвувало своє життя на фронті жахливої бактеріологічної війни.

Історія збройної боротьби за незалежність українського народу 1917 - 20 рр. не знає зовсім доби УССР. В тому часі Україна мала три режими — системи правління в державі: Центральної Ради, Гетьманату і Директорії. По той бік фронту був установлений Москвою маріонетковий, аґентурний „уряд" совєтської України, що не мав ніяких атрибутів влади. Доба УНР закінчилася в Україні аж на рік пізніше від описуваних подій, тобто в кінці 1920 року, коли остаточно була завершена воєнна аґресія совєтської Росії, окупацією решти території УНР.

При цьому треба згадати, що згідно з історичними фактами — всякі спроби наївних українських самостійників-радянців, головно в першій половині 1919 року в налагоджанні співпраці з большевиками, кінчалися одним: за український демократичною радянщиною сунула зараз московська совєтщина з диктатурою, комуною, терором і че - ка. Клясичним прикладом такої співпраці — отамани найбільших повстанчих загонів Григоріїв і Зелений, що виступили проти большевиків, а останній визнав вліті 1919 зверхність Директорії.

Тепер зупинимося докладніше коло мітичного „союзного договору" вінницького ревкому з большевицькими місцевими організаціями. Ю. Лавріненко пише про це так: „Текст цього договору, що оце мабуть *уперше реконструюється* (підкр. моє) в книжці Н. Гірняка, являє собою незвичайний документ. У ньому нема й натяку на формальну капітуляцію (як це було в переговорах Командування УГА з денікінцями). Формально це договір не з зовнішнім ворогом, а урядом УССР і центральними комітетами боротьбістів і укапістів...".

Це документ дійсно незвичайний, поскільки його можна назвати взагалі докумен-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Д-р Любомир О. Ортинський

ГРУПА ПІВДЕНЬ Т. ЗВ. „РОЛЯНД"

(З доповіді на Конференції Ген. Секретаріяту УГВР і „Прологу", присвяченій історії української зовнішньої політики, 5-го травня 1960 року в Ню Йорку).

(5)

Наприкінці серпня курінь перенісся до села Тирасова, далі на південний схід. Але в Тирасові затримався всього на два дні. Прийшов наказ вимаршу — тільки не на Первомайське, а в напрямі на Дубосари, тобто назад. Стало очевидним, що ми мусимо залишити Україну, і наша дальша доля виглядала дуже проблематично. Настрій в курені був схвильований, йшли розмови про те, щоб за всяку ціну не дати себе вивезти з України. Але в тодішніх умовинах, бувши серед німецького й румунського війська, ми за будь-яку самовільну акцію були б на місці зліквідовані. Тому наказ був виконаний, ми виїхали до Дубосар, а звідтам залізничним транспортом вглиб Румунії. На станції Фокшани, в Південній Молдавії, наш поїзд відставлено на бічні рейки, і ми побачили, що на станції і обабіч шляху зайняли становища при скорострілах німецькі вояки. Українських старшин запрошено до вагону німецьких зв'язкових, де їх повідомлено, що курінь має негайно скласти зброю. При цьому вказано на німецьке військове поготівля і на безвиглядність будь-якого спротиву. Курінь склав зброю, старшинам залишено пістолі.

В перших днях вересня наш транспорт прибув до Моєдлінгу коло Відня, де вивантажився і переїхав до табору коло Маєрлінгу у Вінервальді. Старшина віденської команди перепросив команду куреня за роззброєння, після чого негайно знову роздано зброю і навіть, для виповнення часу, почався вишкіл. Очевидно, без ентузіязму. Майже всі студенти і ті, які собі того бажали, з куреня звільнювались. Відносно дальшої долі куреня ніхто у віденській команді не міг нічого певного сказати, все залежало від Берліну.

10-го вересня я був відряджений до Берліну. Моїм завданням було усно поінформувати про курінь і про наші враження з України провідника ОУН Степана Бандеру і Ярослава Стецька, що тоді були конфіновані в Берліні. Це я і зробив і відбув розмови як з вище згаданими діячами, так і з іншими, що були тоді в Берліні. Мав також розмову з референтом щойно створеного Міністерства для Сходу (Остміністеріюм), на яку взяв мене покійний Габрусевич. Це, до речі, була перша і остання розмова представника ОУН з представником цього міністерства. Після всіх цих розмов я вертався до Відня 14-го вересня 1941 р. в переконанні, що доля відділу непевна. Практично я віз тільки інформацію, що в найближчих днях у Берліні вирішиться доля куреня.

Через дві години після мого прибуття до Відня, ранком 16-го вересня ціла залога нашої станиці у Відні при Ляндштрассе - Гавптштрассе, куди я заїхав вертаючись з Берліну, була виарештувана Гестапом. На цьому я закінчив свою службу у „Роляндї". Зі мною з команди „Роляндy" були арештовані: полк. Ярий, сот. Брабаш і ще двоє підстаршин, як теж 2 працівники віденського бюра ОУН. Зараз же після спровадження нас до Гестапа почалися переслухання, що йшли під замітом „штатсфайндліхе Бетитінґ„ дії проти інтересів Райху. Через тиждень після арештувань решту, яка осталася з куреня, перевезено до Франкфурту над Одрою, де з них і з куреня „Нахтіґаль" сформовано новий батальйон.

* *

Не нам, учасникам, а до деякої міри й співтворцям куреня на виконавчому щаблі, давати остаточну оцінку експерименту, на який пішла ОУН, творячи військовий відділ при німецькому Вермахті. Це зробить майбутній історик. Але ми маємо право і обов'язок подати фактаж, дати наше ясне насвітлення подій, зокрема сьогодні, з перспективи двадцятьох років. І ще тому, що загал нашого громадянства мало поінформований про згадані події, а большевицька пропаганда намагається очорнити всякі спроби української визвольної боротьби, намагається, згідно з засадою лови злодія, приписати власні злочини „українським націоналістам" — спільному знаменникові всього зла, як гуде сьогодні Москва.

Визвольна політика поневоленого народу мусить шукати союзників, мусить робити спроби, деколи навіть ризиковні, для осягнення своїх цілей. Її тактика мусить бути елястична, але вона не може відійти чи розійтися з головною маґістралею визвольної політики — з суттю цієї боротьби — справою незалежности і підметности свого народу. З хвилиною, коли інтереси евентуального партнера йдуть врозріз з власними інтересами визвольної політики, треба мати цивільну відвагу перервати цю співпрацю і, коли заходить потреба — обернути зброю проти цього партнера. ОУН з тактичних міркувань визнала за потрібне творити українські військові відділи при німецькому війську. При помочі згаданих відділів ОУН здобула ряд технічних удогіднень і можливостей, які дуже їй придались так в перших днях війни, як і згодом, коли ОУН пішла в підпілля. Вояки „Нахтіґаля" і „Роляндa" а згодом батальйону ч. 201 виявили беззастережну здисциплінованість українським наказам, насамперед вони зрозуміли і схвалювали політику свого проводу, коли йшло про творення відділів, як теж схвалювали рішення, згідно з яким курінь на Білорусі відмовився від дальшої служби.

Створення українських відділів при німецькому війську виставило на остаточну пробу німецьку нацистівську політику і її справжні заміри супроти українського народу. ОУН пішла на цю пробу, в такий спосіб заманіфестувавши свою боєготовість, остаточно переконавшись у ворожості німців до українських визвольних змагань — витягнула з того консеквенції і попровадила проти нового окупанта боротьбу, що стала черговою ланкою в ланцюгу українських визвольних змагань і твердою леґітимацією рішучости українського народу в його змаганнях за повну державну незалежність. В цій боротьбі на протинімецькому фронті взяли участь члени обидвох куренів. Більшість з них полягла в бою з німцями, а згодом з большевиками.

(Кінець)

Остап Тарнавський

ТЕАТРАЛКА

(1)

Ось так і я самий переконався, як здобував О'Генрі теми для своїх нарисів. Переглядаю газету, спеціяльно ті дві сторінки, які мають спільну назву „розвага", і на яких накопичено сотні назв кінотеатрів, театрів, бурлесок, назв кінових, театральних, чи ревійових вистав, прізвищ авторів, рижисерів, зірок, і завважив я між сотнями популярних імен, як Аполло, Мінерва, Олімпія, чи сучасних Купер, Брандо, Монра, чи Бардо ім'я Шекспіра. Шекспір у сьогоднішньому розваговому репертуарі така чудасія, як наприклад рефлектори у грецькому театрі. А то ще й не звичайна вистава, а Шекспірівський фестиваль з поставою чарівної п'єси „Багато галасу знечев'я", в якій пародія переплітається з трагедією, вишукана мова дворян із жарґоном кловнів — словом істинно Шекспірівська річ ще й із неперевершеною Катериною Гепберн у ролі Беатріче.

Не знаю, чи справжня любов театру і подив для Шекспіра, чи звичайна снобістична манера чужинця пізнавати все, чим може похвалитися гостинна країна, викресала у мене стільки запалу й енерґії, що я вже в кількох хвилинах побрив підборіддя електричною голяркою, надягнув темний костюм і сидів на фотелі підземної залізниці, яка в поспіху несла мене у середмістя. Щойно у вагоні підземки усвідомив я собі, що може вийти проблема з квитком. Це субота, та ще й пополуднева вистава із зниженими цінами, то ж квитки можуть бути випродані і не доведеться бути в театрі. Припущення стало дійсністю, коли я — залишивши підземну залізницю і перебігши дроґерію, яка служить виходом на вулицю, станув перед касовим віконцем театру Локуст при вулиці тієї ж самої назви. Щоб віддати слово правді, треба признати, що квитки ще були. Їх було небагато, лише п'ять, та всі вони першорядні, по шість долярів за квиток. Ціна трохи охолодила мій запал і я завагався, станувши під стіну, де стояло вже кілька десяток осіб із такими ґримасами на обличчі, що легко було відгадати у них той самий холодний „шок" від ціни на квитки, що у мене. Але Шекспір — це Шекспір, і тому мій запал взяв знову верх над розумовою калькуляцією про надмірну ціну і я знову підійшов до касового віконця. Та цим разом вже справді було запізно. Касир вміжчасі визбувся і цих п'яти квитків і з мого виходу до театру вийшов пшик.

Але вперта постанова таки бути в театрі не покидала мене. Підсунулись два стратегічні пляни: намагатись домовитись з дверником нехай і за стояче місце або чекати на чудо. Це чудо саме надійшло. Я не завважив, чи висіла вона з таксівки, що саме перешмигнула попри виступень пішохода, чи прийшла з-за угла, за яким виноситься пишний готель Бельв'ю, просто налізла на мене, як з'ява. Це була літня жінка, вся в чорному, худа і жвава, обличчя видовжене з коронкою сивого волосся під широким чорним капелюхом із білою квіткою за крисою. Її постать уложена була в таку позу, що дається людині, яка має і позицію, і інтелектуальне багацтво і гроші: рука з деякою ноншалянцією сперта на чорну паличку, закінчену в долішній частині гумовою накруткою та з білою кістяною ручкою вгорі. Побіч неї йшов хлопчина, років тринадцяти, з густим чорним чубом над високим чолом, в сірій пелерині, накиненій на плечі. В руках у нього обширна скіряна торба, з якої виглядали книжки.

Зустрівши цю чудну пару на порозі театру я — без великої надії на стверджуючу відповідь — запитав:

— У вас, може, є зайвий квиток на виставу?

Відповідь мене здивувла і врадувала, та й відповідь була скора і поквапна:

— Є, справді є!

Дама вихопила з рук хлопчини рожеві карточки (їх було три) і одну подала мені. Я глянув на квиток роз'ясніліми очима і перше, що запримітив, це число шість попереджене латинською буквою „ес", перекреслено двома доземими рисками, що означували ціну квитка на шість долярів.

— Дорого — промовив я радше до себе, ніж до незнайомої пані, але вона зразу перебила мене рішучим запитанням:

— А скільки дасте?

Питання заскочило мене більше, як сама ціна. Та заки я зложив на мозковому лінотипі чемну і пристойну відповідь, говірлива старуха піддала інше питання:

— Скільки для вас вартує цей квиток?

Нове питання зовсім не упрощувало відповіді. Насправді, вистава вартувала для мене більше, ніж я спроможний заплатити, зрештою, чи можна мистецтво оцінювати на скількість грошей? Але це питання відкривало фірточку для торгу, на який я в обличчі незнайомої дами був би не відважився. Я за звичаєм переполовив ціну і сказав:

— Три доляри!

— Добре! — відповіла пані в чорному, перебрала від мене гроші і передала їх хлопчині, що стояв спокійно побіч нас, поклавши торбу з книжками на камінну долівку.

— Але під умовою — додала старуха, полагодивши грошову формальність — що ви допоможете мені сісти в театрі. В мене був зломаний хребет, розумісте, сама не можу залишитись, а мій внук вибрався в кіно. Візьміть цю торбу з книжками — командувала — і потім всадите мене до таксі.

Я був вдоволений, що маю квиток і можу бути на виставі і всі ці вимоги вважав остаточно чемністю. Старуха вручила мені торбу і внук негайно спалився, не дбаючи навіть про те, щоб розпрощатись. Я намірився вже йти у залю, коли старуха скомандувала:

— Нам треба продати ще один квиток, бо в мене їх два. Ц[...] мала йти у театр моя донька з ріднею. Але вона раптом не захотіла одягатись, відчула нехіть іти в театр без сво[...]о чоловіка, а він, знову ж, з[...]алістю проміняв театр на клюб. Внук, як ви самі бачили, пігнав в кіно. Така тепер молодь. Не для них Шекспір...

ШУМУЄ ЛІС...

Шумує ліс. І неба голубінь
Тече, як сік,
по стовбурах шершавих.
Краплини сонця
падають у тінь,
Краплини сонця
мерехтять у травах.

Шумує кров,
як води у струмках,
Коли розтане буйна сніговиця
Краплини сонця
в тебе на устах,
Краплини сонця
мерехтять в зіницях.

Шумує повінь у сплетінні віт,
Аж до верхів'я
бризками злітає.
В краплинах сонця
ввесь широкий світ
Виспівує, сміється, розквітає.

ТАМАРА КОЛОМИЄЦЬ

ЗАУВАЖЕННЯ ДО „ІСТОРИЧНОГО ПЕРЕЛОМУ"

(Закінчення зі стор. 2-ої)

том. Договір цей не заключений з жадним урядом УССР. Від большевиків його підписали: голова вінницького губкому КП(б)У — Хвиля, від боротьбістів — Ковтунович і Коляда, від рос. лівих есерів — Власов і від галицьких комуністів — Коханенко. Не підписав його Затонський, як про це також пише автор статті.

§9 цього договору у версії Гірняка звучить: „Цей договір стає правосильним з хвилиною його ратифікації урядом України та центральними Комітетами всіх -революцій них угрупувань України". Іншими словами, в практиці виконання цього договору відкладалося до небзначеного часу, а що ніколи не був ратифікований — тим самим і неважний. Навіщо ж тоді покликатись на нього?

Ю. Лавріненко, порівнюючи його з договором з Денікіним, твердить за Н. Гірняком, що в ньому нема й натяку на формальну капітуляцію та що він заключений не з зовнішнім ворогом. Отож порівняймо §1 обох договорів:

„Галицька Армія переходить в повному складі, разом з етапними установами, складами і рухомим залізнодорожним матеріялом на сторону російської Добровольчої армії і входить у повне розпорядження головнокамандуючого військом Новоросійської области".

„Українська Галицька Армія припиняє свій відступ на південь, зриває свій союз з військом білого генерала Денікіна, проголошує себе Червоною УГА і приєднується до революційної Армії РСФСР".

Бачимо наглядно, що УГА переходить на сторону ворогів, з якими знаходилася в стані війни. Це навіть і не капітуляція, а гірше. Капітулювати можуть армії, військові з'єднання, фортеці, — коли визнають себе переможеними. У висліді цього — полон, але це ще не перехід чи „приєднання" на сторону зовнішного ворога.

Не входимо тепер ближче в аналізу умовин та хто поносить вину в тих подіях. Все ж таки договір з Добровольчою армією був вповні додержуваний, УГА зберегла свою організаційну одність, командний склад, статути, уніформу, національні й військові відзнаки тощо. Натомість на підставі реальної умови ревкому УГА з реввоєнсоветом 12 сов. армії в Києві з 12-го лютого 1920, рештки УГА інкорпоровано до російської червоної армії, — і то не як українські 3 бригади, але галицькі, розділені по сов. дивізіях — подібно як інтернаціональні червоні китайські, лотиські і мадярські частини.

В кінці свого післяслова Автор прибирає дещо критичний тон і пише: „Гірняк не ховає того, що він був так перейнятий ненавистю до польського окупанта Галичини, що був готовий не одно стерпіти Совєтській Росії. Подібні чуттєві наснаги зрозумілі, але вони не допомагають політиці в досягненні власних свідомо вироблених стратегічних і тактичних цілей. Книжка Гірняка може бути спірною в окремих місцях. Але вона подає факти, також і нові факти. І тому вона буде не тільки джерелом для критичного історика, а й збудником сучасної нам української політичної думки, що дрімає перед лицем недовершеного і понині українського державного відродження й самостійности".

Книжка спірна не в окремих, але в багатьох місцях та якраз для критичного історика вона не може бути добрим джерелом, — бо події представлені дуже суб'єктивно.

Не буде теж ця книжка і збудником політичної думки, бо мудрість політики не полягає тільки в добрих замірах, але в конкретних досягненнях. Цього, читаючи книжку Н. Гірняка, ми, на жаль, не бачимо.

Зенон Стефанів

З наших буднів

ВИРОСТАЄ ЗМІНА!

Приємно нам, робітникам пера, а точніше сказавши — газетярам, спостерігати, як то на наших очах виростає зміна, як приходить до голосу молоде покоління. Взагалі, якось зворушливо - тепло робиться на душі, коли бачиш, що це покоління ще пише і друкує по - українськи і, що головніше, по-українськи чує - відчуває! Звичайна річ — інакше відчуває, як ми, старша, чи середня ґенерація, та це річ самозрозуміла, хоч і декому з нас важко та боляче погодитись з тим фактом...

Я сказав би, що чималий гурт надійної, пишучої молоді підховався під теплим крильцем бабусі — „Свободи", при її окремих, щотижневих „сторінках", як пластова, сумівська, студентська, спортова та інші. Не раз, просто, очам своїм не віриш: здається ще не так давно таке собі косатеньке дівчатко копало лопаточкою ямки в піску на таборовому подвір'ю, а сьогодні „воно" підписує сторінку, як редакторка... І пише статті, пише поезії, перекладає на українське Паунда, Еліота... При чому завидки тебе беруть, що оте молоде покоління добре пише по-українськи, а ще краще по-англійськи, чого ми, „старички", вже ніяк не втнемо.

Так, так! До них, молодих, належить світ, Америка, а може й Україна?.. Про пробоєвість молодого газетярського нарибку я переконався недавно, коли спортовий референт „Свободи", п. Володимир Сохан, запросив мене на один із матчів Міжнародної Футбольної Ліґи. Ще й обдарив мене, спасибі йому, безплатним пресовим тікетом!

Він там, знаєте, почувається, як у себе в хаті! З репортерами „Ню Йорк Таймс" чи „Ню Йорк Геральд Трибюн" він за панібрат. „Гай, Волтер!" „Гай, Гері!" — вітають здалеку один одного. Разом сидять у газетярській льожі, разом ідуть на каву, разом дискутують - сперечаються, чи Нога забив правильного ґоля, чи ні... Просто, маєш сатисфакцію, що наш, скитальський хлопець заліз між таких зубрів, між „велику пресу", і там, як то кажуть, не дасть собі втерти носа.

А вже зовсім недавно сильно взяло мене за серце надіслане мені з присвятою з Филаделфії 12-те число журнальчика „Наша Школа", написане і зредаґоване учнями 11-ої кляси Школи Українознавства, що в цьому році закінчує навчання. Ці самі учні були й ініціяторами журналу в 1957 році. Звичайно, надруковані в цьому числі статті, поезії, оповідання 12-ти молодих авторів, відав, не є архитворами красного письменства, чи зразками публіцистики, але важне те, що ці, виховані на чужині діти, так добре знають рідну мову, що видають нею свій власний журнал!

Красні вони діти, бистрі, інтеліґентні, аж любо подивитися на них, зокрема на вродливих абсольвенток Школи. Хотілося б побажати їм, з нагоди закінчення Школи, найкращих життьових успіхів і всього добра — крім одного: щоб не довелося їм на еміґрації зазнавати смутків українського фейлетоніста.

Ікер

Тіто і Нассер вимагають більшої поваги для малих країн світу

Београд. — Наприкінці однотижневого перебування єгипетського президента Гамаля Абделя Нассера з візитою в югославського диктатора Тіта — оприлюднено спільну заяву з висловленням жалю з приводу розбиття Паризької конференції та з вимогою більшого голосу у вирішуванні світових проблем для малих країн. Обидва названі диктатори двох невтральних країн не заперечують відповідальности великих держав за впорядкування світових відносин, проте вказують на їх нездібність зробити це, як це доказала невдала Паризька конференція. Тому треба притягнути до нарад також керівників менших держав — кажуть вони. Проте Тіто і Нассер промовчали у своїй заяві ідею скликання конференції „на вершинах" голів невтральних країн. Тіто і Нассер хвалять совєтський проєкт міжнародного роззброєння, який ніби звузив прірву між становищами Заходу і Сходу в цій справі та поручають змагати до міжнародного роззброєння і „співіснування" між Сходом і Заходом.

ПОДЯКА

Ділимося сумною вісткою, що дня 17-го червня 1960 р., в Монтреалі, Канада, упокоївся в Бозі Наш Найдорожчий

МУЖ, ТАТО, СИН і БРАТ,

бл. п. Олег МЕЛЕНКА

нар. 22-го квітня 1932 р., в с. Рівня, Буковина.

Цією дорогою складаємо найщирішу подяку Буковинській Громаді за вінки на домовину, Впр. о. Іванові Ткачукові та о. Селенині за відправу Панахиди і Похоронів.

Дякуємо всім Знайомим, що взяли участь в Панахиді та Похороні та відпровадили Покійного на місце вічного спочинку.

Тяжким горем прибиті:

дружина — АЛІЗА МЕЛЕНКО
син — ПЕТРО
мати — ДОМКА
сестра — МАГДАЛЕНА
брати — МИКОЛА і ЮРІЙ

†

В глибокому горю повідомляю Рідних, Приятелів та Знайомих, що в дні 16-го червня 1960 року, по короткій, а важкій недузі, відійшов у Вічність наш Незабутній ТАТО і БРАТ,

д-р Роман БОРИСЕВИЧ

АДВОКАТ у ГОРЛИЦЯХ,

старшина Української Галицької Армії, активний член багатьох Товариств на Лемківщині, як також тут у Шикаґо.

Похорон відбувся дня 18-го червня 1960 р., з церкви св. о. Миколая, на цвинтар парохії св. о. Миколая в Шикаґо, Ілл.

З глибини серця дякую Всім за многі прояви пошани до нашого Батька.

Дякую Впр. о. Жиданові за відправлення Панахиди, Служби Божої і за відпровадження Покійного на місце вічного спочинку.

Дякую Вп. д-рові Грицелякові і д-рові Лапичакові за лікарську опіку.

Почуваюся незвичайно вдячний Вп. пані мґр. Головатій і Високоповажаному П-ву Назаревичам за їхню моральну допомогу в моєму важкому горю. Дякую Вп панам д-рові Гр. Стецюкові та інж. Я. Артимовичові за надгробні прощальні промови від Т-ва Правників і Т-ва Комбатантів.

Щире Спасибіг ближчій і дальшій Родині, як також Всім, що взяли участь в Панахиді й Похороні.

Дякую рівнож похоронному заведенню М. Канюка за старанне проведення Похорону.

СТЕПАН БОРИСЕВИЧ — син
ЯРОСЛАВА — донька в краю
ГАЛИНА — сестра в краю

†

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями та Знайомими, що дня 18-го червня 1960 р. упокоївся в Бозі Мій Найдорожчий МУЖ,

бл. п. Юрій БРУХАЛЬСЬКИЙ

Похорон відбувся у вівторок, 21-го червня 1960 року, з греко-кат. церкви св. Юрія в Ню Йорку, на Оливну Гору в Брукліні, при участі Знайомих та Приятелів.

Цією дорогою складаємо щиру подяку нашим Приятелям за пожертви на пам'ятник, а саме: п. Мидюх — $10.00, І. Смолій — $5.00, В. Головка — $10.00, О. Миклош — $10.00, С. Головка — $8.00, І. Колодій — $10.00, М. Пюрко — $10.00, О. Садівський — $5.00, Н. Н. — $10.00, п-ні Сливка — $10.00.

Безмірним горем прибита

дружина — СОФІЯ з дітьми і родиною

†

Ділимося сумною вісткою, що з Волі Всевишнього відійшов у Вічність дня 21-го червня 1960 року, по короткій недузі, заосмотрений Найсвятішими Тайнами, НАШ НАЙДОРОЖЧИЙ,

ЮЛІЯН СОНЕВИЦЬКИЙ

ЛІКАР ВЕТЕРИНАРІЇ

б. четар УГА, почесний член Українського Ветер. Т-ва в Америці, проживши 70 літ.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в СУБОТУ, дня 25-го ЧЕРВНЯ 1960 року, з похоронного заведення Б. Коцюбинського у Филаделфії, в год. 9:00 ранку, а опісля до церкви Царя Христа на Найставі, звідки тлінні останки будуть перевезені на цвинтар на Факс-Чейс.

ПАРАСТАС відправиться в П'ЯТНИЦЮ, дня 24-го ЧЕРВНЯ 1960 року, в год. 8:00 вечора, в похоронному заведенні Б. Коцюбинського.

Горем прибиті:

дружина — СТЕФАНІЯ з ЧЕНСТОХІВ
сестра — ЗЕНОВІЯ РАДЗІВІЛ з ріднею, на рідних землях
шваґер — ЯРОСЛАВ ЧЕНСТОХ з ріднею
1837 N. Camas Street, Phila 40, Pa.

258 членів Конґресу ведуть акцію проти визнання червоного Китаю

Вашингтон. — 258 членів Конґресу, 132 демократичних і 126 республіканських сенаторів і конґресменів закликають програмові комісії обидвох партій включити до своїх виборчих плятформ на партійних конвенціях пункт про те, що ЗДА будуть і надалі проти визнання комуністичного Китаю та проти допущення його до членства в Об'єднаних Націях. Цією акцією керує Комітет одного мільйона проти допущення Китаю до ОН. В 1956 році той комітет добився був того, що в плятформах обидвох партій був пункт проти визнання комуністичного Китаю. В заяві цих 258-ох членів конґресу читається: „Ми і надалі є проти того, щоб в ОН сиділи представники комуністичного Китаю, бо ми хочемо підтримати моральні засади між народами і втримати віру десяток тисяч американської молоді, яка склала жертву свого життя, відбиваючи аґресію на Корею". Коли б комуністичний Китай засів в ОН, то це було б зрадою духа і засад чартеру Об'єднаних Націй, бо Китай словами і вчинками порушує ті засади. Допущення комуністичного Китаю до ОН було б шкідливе для американських приятелів і союзників в Азії, бо воно скріпило б престиж комуністів, яких поборюють ЗДА зі своїми азійськими союзниками.

Палатна комісія заблькувала ухвалення законопроєкту про допомогу школам

Вашингтон. — 22-го червня Комісія Правил в Палаті Репрезентантів припинила дальшу акцію в справі ухвалення компромісового законопроєкту про допомогу шкільництву, бо більшістю 7-ох до 5-ох голосів вирішила, щоб представники Палати не брали участи в спільній конференції з представниками Сенату, яка мала б узгіднити різниці між законопроєктами, які ухвалили обидві Палати. Палата признала на цю ціль $1,300,000,000, які треба б видати в 4-ох роках на будову шкіл. Сенат признав $1,800,000,000 на будову шкіл в двох роках, а також на збільшення учительських платень. Сподіваються, що республіканці змінять своє становище, і дозволять на спільну конференцію в тій справі, але аж тоді, коли матимуть запевнення, що конференція зменшить видатки в дусі побажань уряду.

Нюйоркський губернатор пропонує створення посту „першого секретаря"

Бінґгемтон, Н. Й. — Нюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер, промовляючи на зборах Клюбу Ротаріїв, заявив, що треба б конче зорганізувати новий пост „першого секретаря", який був би понад іншими членами Президентового кабінету і підлягав би тільки Президентові. Перший секретар мав би координувати працю всіх тих державних аґенцій, які займаються справою безпеки країни та її зв'язків із закордоном. Такий новий понадкабінетний пост потрібний, на думку Рокефеллера, бо його очолювач міг би негайно видавати рішення в теперішній електронічній добі, коли може діяти найгрізніша зброя в історії людства. У Вашингтоні заявили, що плян губернатора не є новий, бо над ним були вже дебати в Білому Домі і Президент його відкинув.

Туристи залишили у ЗДА $990 мільйонів в 1959 році

Вашингтон. — Представник департаменту торгівлі повідомив, що закордонні туристи залишили в ЗДА $990 мільйонів, з того $90 мільйонів за подорожування американськими кораблями. Зате американські туристи в 1959 році вивезли із ЗДА рівно $2,000,000,000, бо вони витратили закордоном $1,600,000,000, а $400,000,000 видали за подорож на чужих кораблях і літаках. Це значить, що недобір в туристиці ЗДА становив $1,010,000,000 в минулому році, і на стільки незбалансований є платничий бюджет із закордоном. Департамент торгівлі зазначив, що до збільшення цього недобору причиняються і ті всі, які купують чужі товари в цій країні, наприклад, німецькі авта „фольксваґени", або чужі імпортовані шинки чи вина. В 1958 році американські туристи витратили за кордоном $1800,000,000, а чужинні туристи в 1958 році залишили були в ЗДА разом із коштами подорожі на американських кораблях і літаках лиш $900,000,000.